

Inventarisatie belemmeringen bij innovatieve investeringen

Een tweede inventarisatie van belemmeringen die mkb-ondernemers beperken bij investeren in innovatie

Inventarisatie belemmeringen bij innovatieve investeringen

Een tweede inventarisatie van belemmeringen die mkb-ondernemers beperken bij investeren in innovatie

Auteurs

Peter Bex, Rob Blank, Amy Davies

Versiehistorie

Versie	Datum	Omschrijving	Auteurs
v0.1	09-05-2015	Concept einderapportage t.b.v. bespreking werkgroep (12 mei 2016)	Peter Bex, Rob Blank, Amy Davies
V0.2	24-05-2016	Concept einderapportage t.b.v. bespreking stuurgroep (1 juni 2016)	Peter Bex, Rob Blank, Amy Davies
V1.0	5-07-2016	Eindrapport na stuurgroep	Peter Bex, Rob Blank

Sira Consulting B.V. is inhoudelijk verantwoordelijk voor deze rapportage. De in deze rapportage opgenomen teksten en onderzoeksresultaten mogen uitsluitend worden gebruikt als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldiging en/of openbaarmaking in welke vorm ook, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van Sira Consulting B.V.. Sira Consulting B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	8
2	Verantwoording inventarisatie	10
3	Resultaten	12
3.1	Belemmeringen voor innovatie	12
3.2	Aanvullende casuïstiek	12
3.3	Nieuwe belemmeringen	13
4	Conclusies	18
	Bijlagen bij de rapportage	19
 Bijlagen		
I	Voorbeelden casuïstiek bij bekende belemmeringen	20
II	Aanvullende casuïstiek	22
III	Nieuwe belemmeringen	23

1 Inleiding

Sira Consulting inventariseert in opdracht van het programma Ruimte in Regels voor Groene Groei, van de ministeries van Economische Zaken en Infrastructuur en Milieu, belemmeringen in wet- en regelgeving die ondernemers ervan weerhouden te investeren in innovatie.

Het programma Ruimte in Regels heeft eerder inventarisaties van belemmeringen laten uitvoeren in de sectoren Biobased Economy, VANG, Deeleconomie en Natuur en biodiversiteit. Dit onderzoek richt zich specifiek op andere innovatieve sectoren, namelijk de Topsectoren en groene groeidomeinen.

In de eerste fase van deze inventarisatie is nagegaan welke signalen branches, ondernemers en andere betrokken hebben gegeven. Hiervoor zijn 93 documenten doorgenomen en daaruit zijn 1.124 signalen naar voren gekomen. Van deze signalen waren 99 belemmeringen van toepassing op innovatie. Deze belemmeringen zijn beschreven in het rapport *'Inventarisatie belemmeringen innovatieve investeringen. Een overzicht van bij de overheid bekende belemmeringen die ondernemers uit de Topsectoren en groene groeidomeinen beperken bij innovatieve investeringen'*.

Uit een analyse van deze 99 belemmeringen bleek dat 27% van de belemmeringen uitsluitend van toepassing is op grote ondernemingen. De overige 73% van de belemmeringen is van toepassing op het mkb. Om deze reden zijn voor de tweede inventarisatie met name ondernemers in het midden- en kleinbedrijf benaderd voor de bespreking van de reeds bekende belemmeringen. In de 40 interviews met verschillende ondernemers is daarnaast ook gevraagd naar eventuele nieuwe belemmeringen die zij ervaren. Op basis van deze interviews zijn bekende belemmeringen verder verduidelijkt en aangevuld met concrete casuïstiek. Daarnaast zijn door de ondernemers 64 nieuwe belemmeringen aangegeven.

Dit rapport geeft een samenvatting van de uitgevoerde inventarisatie. In hoofdstuk 2 beschrijven wij kort de werkwijze waarop het onderzoek is uitgevoerd. In hoofdstuk 3 gaan wij nader in op de resultaten. Hoofdstuk 4 beschrijft de conclusies en in hoofdstuk 5 wordt een algemene slotbeschouwing gegeven. De rapportage bevat drie bijlagen, waarvan de eerste voorbeelden geeft van voorbeelden van aanvullende casuïstiek, de tweede bijlage een overzicht geeft bij welke belemmeringen aanvullende casuïstiek beschikbaar en de derde bijlage bestaat uit een lijst met met nieuwe belemmeringen.

2 Verantwoording inventarisatie

De doelstelling van de tweede fase van de inventarisatie is:

1. het toetsen en aanvullen van de bekende belemmeringen (uit fase 1) met concrete casuïstiek van ondernemers en
2. het inventariseren van nieuwe belemmeringen.

In totaal zijn 40 interviews uitgevoerd met ondernemers en medewerkers van 40 verschillende bedrijven. Verschillende ondernemers die we hebben geïnterviewd zijn werkzaam op het snijvlak tussen meerdere sectoren. Hiervoor is gekozen, omdat innovatie veelal op dit snijvlak plaatsvindt. In tabel 1 is per dominante sector en groene groeidomein aangegeven hoeveel interviews zijn uitgevoerd.

Selectie van ondernemers

De selectie van bedrijven voor de interviews is in afstemming met het programma Ruimte in Regels voor Groene Groei tot stand gekomen. Het onderzoek richt vooral op het midden- en kleinbedrijf, aangezien het grootbedrijf in de praktijk de weg binnen de overheid kent om belemmeringen te agenderen.

Verschillende inhoudelijk betrokkenen hebben input geleverd voor de selectie van bedrijven voor de interviews, evenals de secretarissen van de Topsectoren Energie en Creatieve Industrie. Ook zijn er naar aanleiding van contacten met diverse brancheverenigingen, waaronder de Branchevereniging voor Nederlandse Architectenbureaus, de Vereniging Industrieel Oppervlakte-behandelend Nederland en UNETO VNI, ondernemers benaderd. Ook zijn ondernemers benaderd na doorverwijzing door andere bedrijven en brancheorganisaties.

Tabel 1. Aantal afgenomen interviews per sector

Sectoren	Aantal interviews
Elektrisch vervoer	8
Bouw en materialen	12
Metaal en oppervlaktebehandeling	4
Nanotechnologie (& chemie)	5
Creatieve industrie	4
Energie	7
Totaal	40

Verwerking informatie interviews

Van alle interviews is een verslag beschikbaar met daarin een uitwerking van de besproken belemmeringen. Hierin komen tevens de meer algemene belemmeringen aan de orde en belemmeringen die geen betrekking hebben op wet- en regelgeving, maar wel ondernemers in de weg zitten bij innovatie of verdere groei. Alle interviewresultaten zijn na uitwerking teruggekoppeld aan de respondenten en vervolgens verwerkt in het overzicht met belemmeringen, dat als bijlage III bij dit rapport is gevoegd.

Juridische toets

Om de belemmeringen te kunnen duiden is het van belang inzicht te hebben in de onderliggende wet- en regelgeving. Deze wet- en regelgeving kan in veel gevallen de oorzaak zijn van deze belemmeringen en deze biedt ook de aanknopingspunten om de belemmering weg te nemen. Alle nieuwe belemmeringen zijn opgenomen in een lijst en juridisch getoetst aan de relevante wet- en regelgeving (inclusief Europese oorsprong).

3 Resultaten

3.1 Belemmeringen voor innovatie

In de eerste fase van het onderzoek zijn, in afstemming met de relevante beleidsdirecties, signalen geconcretiseerd tot 99 belemmeringen die investeringen in innovatie in de weg staan. In de tweede fase zijn gesprekken gevoerd met ondernemers om belemmeringen aan te vullen en te concretiseren. Het resultaat hiervan is dat:

- Aanvullende casuïstiek bij 70 van de 99 belemmeringen beschikbaar is. Hiermee zijn de gevonden belemmeringen verder onderbouwd vanuit het perspectief van de ondernemer. In paragraaf 3.2 geven wij hierop een toelichting.
- 65 nieuwe belemmeringen door ondernemers zijn beschreven. De lijst met nieuwe belemmeringen is als bijlage II bij de rapportage gevoegd. In paragraaf 3.3 geven wij hierop een nadere toelichting.

Bij de interpretatie van de resultaten van de inventarisatie dient rekening te worden gehouden met de volgende uitgangspunten:

1. In het onderzoek is er expliciet voor gekozen om belemmeringen vanuit het standpunt van de ondernemer te benaderen. Aan de formulering van belemmeringen zijn daarom geen conclusies te verbinden ten aanzien van het standpunt van de overheid. Dit zal in een latere fase door het programma Ruimte in Regels worden opgepakt.
2. Op hoofdlijnen zijn alle belemmeringen (juridisch) getoetst en waar mogelijk geverifieerd.
3. Voor sommige sectoren zijn naar aanleiding van deze inventarisatie relatief weinig belemmeringen beschreven. Vanwege de noodzaak tot het maken van keuzes ten aanzien van de prioriteiten in het onderzoek betekent dit echter niet dat er geen of weinig belemmeringen voor de betreffende sector zijn.
4. Sommige belemmeringen hebben betrekking op meerdere sectoren. Bij een eerste indeling per sector is uitgegaan van de meest dominante sector. Dit sluit echter niet uit dat andere sectoren ook deze belemmeringen ervaren. Dit is op basis van de interviews niet direct aan te geven.

3.2 Aanvullende casuïstiek

Om van knelpunten te komen tot concrete en voor ondernemers merkbare oplossingen is het belangrijk zoveel mogelijk te werken met praktijkvoorbeelden van ondernemers, of casuïstiek die herkend wordt door ondernemers. In de interviews is daarom voor de bij de overheid bekende belemmeringen aan ondernemers gevraagd in hoeverre zij deze herkennen en zo ja, of zij deze kunnen illustreren voor hun specifieke bedrijfssituatie. Hierbij gaat het om hoe wet- en regelgeving deze ondernemers in de weg zit om te kunnen innoveren.

Na 40 interviews met ondernemers zijn in totaal 70 belemmeringen voorzien van casuïstiek. Dit betekent dat één of meerdere ondernemers deze belemmering in de praktijk ervaren. Deze belemmeringen zijn op basis hiervan verder aangevuld. Bijlage I geeft een aantal voorbeelden van aanvullende casuïstiek bij reeds bekende belemmeringen.

Voor de lijst van 99 belemmeringen betekent dit dat:

1. Na de tweede inventarisatie zijn 70 (van de 99) belemmeringen voorzien van casuïstiek.
2. 29 belemmeringen zijn niet voorzien van casuïstiek. Hiervan zijn:
 - a. 10 belemmeringen wel van toepassing op de geïnterviewde branches en sectoren, maar vanuit de interviews zijn deze niet te illustreren met casuïstiek.
 - b. 19 belemmeringen afkomstig uit de niet in het praktijkonderzoek betrokken sectoren waaronder Retail, Logistiek, Agri&Food, Agro&Natuur en Water.

Uit gesprekken met de inhoudelijk themaleiders en domeincoördinatoren van Ruimte in Regels is voor de belemmeringen zonder casuïstiek naar voren gekomen dat voor de helft door de overheid wordt gewerkt aan het vinden van een oplossing. Daarmee zijn deze belemmeringen voldoende helder geformuleerd en heeft het vinden van concrete casuïstiek hiervoor nog beperkt toegevoegde waarde.

Voor de overige belemmeringen moet worden nagegaan of aanvullende casuïstiek wenselijk is. Het kan echter ook betekenen dat deze belemmeringen in de praktijk (nog) niet voorkomen. Drie belemmeringen uit de lijst van 99 zijn bijvoorbeeld door meerdere ondernemers herkend als een bestaand en bekend gegeven, maar worden door hen niet als belemmering ervaren.

3.3 Nieuwe belemmeringen

In de interviews zijn 65 belemmeringen naar voren gekomen die niet voorkwamen in het overzicht met bekende belemmeringen. Deze nieuwe belemmeringen zijn afzonderlijk beschreven inclusief de daarbij behorende casuïstiek van de ondernemer. Ook is de juridische toetsing uitgevoerd. De belemmeringenlijst in bijlage III geeft een overzicht van de nieuwe belemmeringen. In de database met belemmeringen is alle relevante informatie beschreven (zoals in welke sectoren deze genoemd zijn, achterliggende wet- en regelgeving etc.).

De onderstaande tabel geeft aan door welke sectoren de nieuwe belemmeringen zijn aangedragen. Sommige belemmeringen zijn door meerdere sectoren genoemd. Voor de indeling in de tabel zijn we uitgegaan van de meest dominante sector.

Tabel 2. Aantal belemmeringen per sector/ branche

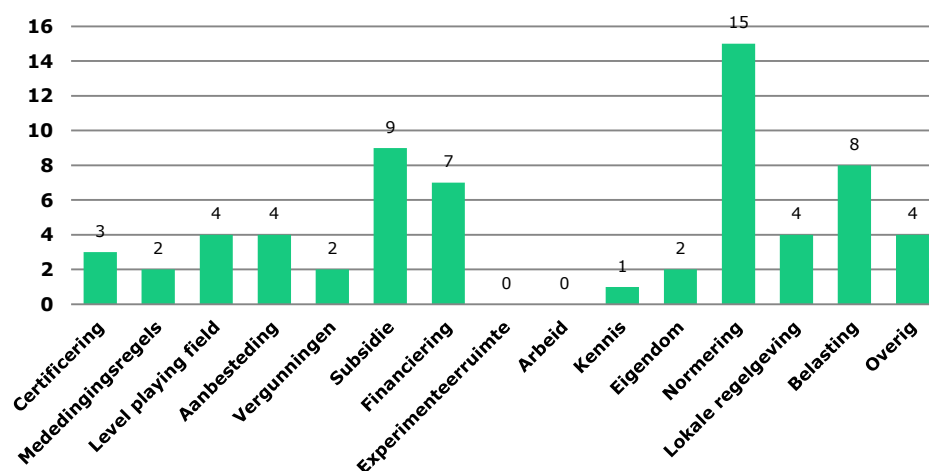
Sectoren	Aantal belemmeringen
Elektrisch vervoer	9
Bouw en materialen	22
Metaal en oppervlaktebehandeling	7
Nanotechnologie (& chemie)	5
Creatieve industrie	7
Energie	15
Totaal	65

Over het aantal nieuwe belemmeringen dat is aangedragen, is maar beperkt een uitspraak te doen. Over het algemeen levert ieder interview wel één of meerdere nieuwe belemmeringen op. Om toch enig inzicht te geven in de nieuwe belemmeringen hebben we ze ingedeeld naar thema (paragraaf 3.3.1) en type (paragraaf 3.3.2)

3.3.1 Thema

De belemmeringen zijn ingedeeld in verschillende thema's. Deze thema's duiden concrete onderwerpen waarmee de belemmeringen te maken hebben. Uit de analyse blijkt dat een groot deel van de belemmeringen het gevolg is van een beperkt aantal terugkerende (regelgeving)thema's (voor een toelichting van de thema's zie tekstkader 1).

Figuur 1. Overzicht aantal belemmeringen per thema.

Het bovenstaande figuur laat zien dat het grootste aantal belemmeringen (vijftien) betrekking heeft op het thema *Normering*. Ondernemers ervaren belemmeringen bij het voldoen aan (wettelijke) normen of ervaren een gebrek aan normen als het gaat om nieuwe producten. Het is niet altijd duidelijk of innovaties (kunnen) voldoen aan de gestelde (wettelijke) normen. Deze onzekerheid leidt ertoe dat ondernemers afzien van investeren in innovaties.

Daarnaast hebben acht belemmeringen betrekking op het thema *Belasting* en negen belemmeringen op het thema *Subsidie*. Ondernemers geven aan dat zij voor hun innovaties geen of moeilijk subsidie kunnen aanvragen. Hiermee zijn de innovaties (nog) niet rendabel en kunnen ondernemers er van afzien om te investeren in innovaties. De helft van de belemmeringen aangaande *Belasting* heeft betrekking op de energiebelasting. Bij innovaties op het gebied van energie wordt de huidige wijze van het belasten van energie op verschillende punten als belemmerend ervaren; van de hoogte van de energiebelasting, het feit dat deze per aansluiting geldt (waaronder voor publieke laadpalen), de beperking van belastingvoordeel tot de postcodeeroos bij lokale energieprojecten en de verschillen tussen mate van belasting van gas en elektriciteit.

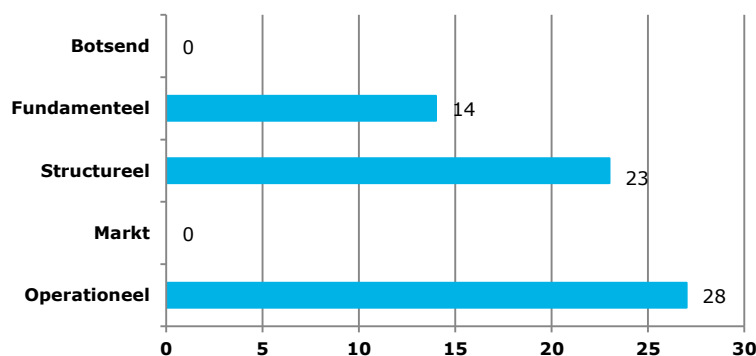
Tekstkader 1. Toelichting indeling belemmeringen naar thema's

- **Certificering.** Goederen of diensten moeten zijn gecertificeerd voordat deze in de markt gezet kunnen worden. Innovaties voldoen (nog) niet altijd aan de aan certificering gestelde eisen. Ondernemers kunnen hun innovaties daardoor niet exploiteren.
- **Mededingingsregels.** Mededingingsregels belemmeren innovaties. Zo worden nieuwe samenwerkingsverbanden die van belang zijn om te kunnen innoveren, in de huidige regelgeving beschouwd als kartelvorming.
- **Level Playing Field.** Innovaties zijn nieuw en het ontbreekt hierdoor veelal aan passende wet- en regelgeving. De huidige wet- en regelgeving is toegesneden op de huidige situatie met hedendaagse economische activiteiten. Dit bevoordeelt de huidige economische activiteiten ten opzichte van innovaties.
- **Aanbestedingen.** Aanbestedingen van overheden gaan bij de aanvraag uit van het huidige aanbod van producten en diensten. Innovatieve oplossingen worden hierin beperkt meegewogen, waarbij immateriële eigenschappen en kwaliteitsnormen niet of nauwelijks meewegen in de toewijzing. Innovaties worden hierdoor beperkt door overheden ingekocht.
- **Vergunningen.** Vergunningsprocedures omtrent innovatieve producten zijn vaak lang en kostbaar. Innovaties passen niet altijd binnen de gestelde richtlijnen en activiteiten en zijn bij het bevoegd gezag nog onbekend.
- **Subsidie.** Subsidies zijn niet altijd beschikbaar voor ondernemers die innoveren. Binnen de huidige regelingen is niet altijd ruimte voor nog onbekende innovaties. Zonder subsidies zijn veel innovaties (nog) niet rendabel en zien ondernemers af van verdere investeringen.
- **Financiering.** Het aantrekken van financiering voor innovaties is complex. Daarbij kan onzekerheid over de terugverdientijd door wettelijke bepalingen ondernemers hinderen bij het verkrijgen van financiering.
- **Experimenteerruimte.** Het ontbreken of door het bevoegd gezag niet benutten van experimenteerruimte in wet- en regelgeving beperkt innovaties. Ondernemers worden gehinderd door regels op nationaal en lokaal niveau, ook wanneer zij tijdelijke experimenten willen uitvoeren.
- **Arbeid.** Regelgeving rondom arbeid en personeel belemmert ondernemers tot groei en leidt eventueel zelfs tot krimp. Dit betekent dat ondernemers terughoudend zijn om personeel aan te nemen en te investeren in innovaties.
- **Kennis.** Overheden en ondernemers beschikken niet altijd over de juiste kennis van de mogelijkheden binnen de wetgeving en de nieuwste technieken. Dit betekent dat initiatieven niet mogelijk zijn of er geen gebruik wordt gemaakt van de ruimte die regelgeving of regelingen bieden. Potentieel blijft hierdoor onbenut.
- **Eigendom.** Wet- en regelgeving rondom eigendom van goederen en diensten beperkt nieuwe innovaties. Denk hierbij aan auteursrechten en privacyregelgeving. Intellectueel eigendom van ontwikkeling is niet altijd duidelijk, waardoor investeerders terughoudend zijn.
- **Normering.** Innovaties kunnen niet of beperkt voldoen aan de geldende (wettelijke) normen. Dit betekent dat deze innovaties niet mogelijk zijn of dat de ondernemer complexe en kostbare trajecten moet doorlopen. Door deze extra kosten en onzekerheid zijn innovaties niet rendabel en zien ondernemers hiervan af.
- **Lokale wet- en regelgeving.** Lokale wet- en regelgeving kan innovaties belemmeren, ook wanneer deze vanuit Europese en nationale regelgeving wel mogelijk zijn. Dit beperkt vestigingsmogelijkheden van ondernemers en kan er zelfs toe leiden dat de innovatie niet van de grond komt.

3.3.2 Type belemmering

Om de relatie met wet- en regelgeving inzichtelijk te maken zijn de belemmeringen ingedeeld naar vijf typen: Belemmeringen 'markt', operationeel, structureel, fundamenteel en botsend.

Figuur 2. Indeling naar type belemmeringen.

Uit bovenstaande figuur komt naar voren dat:

- Het merendeel bestaat uit belemmeringen die in de uitvoering zijn op te lossen (28 operationele belemmeringen).
- Bijna één derde (23 van de 65 belemmeringen) betreft een structurele belemmering, waarbij aanpassing van wet- en regelgeving nodig is om de belemmering weg te nemen. Vanwege de procedures die gelden voor het wijzigen hiervan, kost het wegnemen van deze belemmeringen ongeveer een jaar.
- Voor 14 belemmeringen geldt dat deze fundamenteel van aard zijn, waarbij het oplossen een stap verder gaat dan aanpassing van regelgeving. Hiervoor moeten beleidsmatige keuzen worden gemaakt en eventueel op Europees niveau aanpassingen doorgevoerd worden.
- Er geen belemmeringen vallen onder de types 'Belemmeringen markt' en 'Botsende belemmeringen':
 - Voor de categorie 'Belemmeringen markt' geldt dat deze niet specifiek de aandacht hebben binnen de scope van dit onderzoek omdat dit belemmeringen zijn die buiten de taakstelling van de overheid vallen. Deze zijn daarom in de interviews niet ter sprake gekomen.
 - Voor de categorie 'Botsende belemmeringen' geldt dat deze belemmeringen (nog) niet in deze categorie zijn in te delen. Hiervoor zullen de belemmeringen eerst vanuit de praktijk moeten worden teruggekoppeld naar de overheid. Op basis hiervan kan de conclusie worden getrokken dat de belemmeringen conflicteren met andere belangen en als botsend zijn te typeren.

Tekstkader 2. Toelichting indeling naar type belemmeringen**▪ Belemmeringen 'markt'**

Deze marktbelemmeringen kenmerken zich doordat deze in de context van de ondernemer zelf liggen. Deze belemmeringen onderscheiden zich van de andere belemmeringen doordat zij buiten de taakstelling van de overheid vallen. Het oplossen van deze belemmeringen ligt in de markt bij de ondernemers

▪ Operationele belemmeringen.

De operationele knelpunten kenmerken zich doordat deze in de uitvoering zijn op te lossen. De regelgeving hoeft hiervoor niet te worden aangepast, maar alleen juist te worden toegepast door het bedrijfsleven en de medeoverheden en uitvoeringsorganisaties die zijn betrokken bij het verlenen van vergunningen, subsidies, toezicht of andere procedures.

▪ Structurele belemmeringen

De structurele belemmeringen hebben als kenmerk dat voor het oplossen hiervan een wijziging van de regelgeving of gerichte uitspraak over de implementatie van het beleid is vereist. Het gaat dus om oplossingen die – afhankelijk van de context – nog tijd vergen om te worden gerealiseerd. In sommige gevallen zullen ministeries al bekend zijn met deze belemmeringen en bezig zijn met het oplossen hiervan.

▪ Fundamentele belemmeringen

Bij fundamentele belemmeringen gaat het om belemmeringen die niet eenvoudig zijn weg te nemen door het aanpassen van regelgeving, maar waarvoor de Nederlandse en Europese overheden beleidsmatige en politieke keuzes moeten maken.

▪ Botsende belemmeringen

De botsende belemmeringen conflicteren met de maatschappelijke belangen die de Nederlandse overheid waarborgt. Met de uitvoering van de huidige wet- en regelgeving worden deze specifieke maatschappelijke belangen behartigd, hiervoor kan niet altijd een uitzondering worden gemaakt.

4 Conclusies

1. Aanvullende casuïstiek bij in totaal 70 belemmeringen en 65 nieuwe belemmeringen.
Innovatie is geïnterviewden een belangrijk onderwerp, waar zij bewust in willen investeren en graag over in gesprek gaan. Dit uitte zich in grote bereidheid voor medewerking aan de inventarisatie en inhoudelijk voorbereiding van de interviews. Mede hierdoor hebben de interviews veel (nieuwe) informatie opgeleverd.
2. Bestaande regels toepassen op nieuwe technologie of toepassingen.
Bij innovatie gaat het om het toepassen of ontwikkelen van nieuwe technologie of toepassingen. Op deze nieuwe ontwikkelingen is de wet- en regelgeving vaak niet toegespitst. Het gevolg is dat bestaande regelgeving wordt toegepast of geïnterpreteerd op een nieuwe situatie wat leidt tot discussies over de interpretatie hiervan. Dergelijke onzekerheden belemmeren innovatie of leggen deze helemaal stil (voorbeelden zijn onder meer de belemmeringen 7, 11, 14 en 19). Bij innovaties op het gebied van duurzame energie zit bestaande wetgeving de mogelijkheden die energieopslag kan bieden in de weg. Ook wordt de huidige wijze van energie belasten (groen en grijs gelijk, zie belemmeringen 56 en 64) ervaren als een belemmering bij innovaties op het gebied van duurzame energie. Belemmeringen op het gebied van energie hebben betrekking op zowel opwekking (belemmering 16, 36 en 60), als opslag (belemmering 98 na de eerste inventarisatie), flexibel gebruik (belemmering 97 na de eerste inventarisatie) en beprijzing (belemmering 38 na de eerste inventarisatie)¹.
3. Er is ruimte in de regelgeving voor innovatie, maar beperkt tijd voor maatwerk.
Voor 28 van de 65 nieuwe belemmeringen geldt dat deze te herleiden zijn tot belemmeringen als gevolg van de interpretatie van wet- en regelgeving (operationeel). Het oplossen van deze belemmeringen ligt in het geven aan prioriteit voor overleg tussen bevoegd gezag en het bedrijf en het maken van werkbare afspraken en het verantwoord omgaan met risico's. Daar is binnen de overheid vaak te weinig tijd voor of worden risico's vermeden.
4. Subsidies vragen blijvend om aandacht.
Ondanks dat een aantal ondernemers aangeeft dat subsidieprocedures relatief goed zijn te doorlopen, lopen ondernemers geregeld tegen onvoorziene problemen aan. Het kan dan gaan om procedurele aspecten. Bijvoorbeeld: lange doorlooptijd van beslissingen (belemmering 23 of het niet uitbetalen van voorschotten bij belemmering 35). Het beter managen van de procedures kan in beide situaties de oplossing bieden.
5. Meer oog voor het mkb.
Veel van de geïnterviewde mkb'ers pleiten voor een vermindering van of minder complexe regelgeving specifiek voor deze groep in relatie tot de grote bedrijven. Vooral omdat zij vaak niet beschikken of toegang hebben tot benodigde (financiële) middelen. Dit via investeringsfondsen overlaten aan de markt is voor een bepaalde groep ondernemers en startups (met hoge verwachte rendementen) succesvol. Voor een deel van de innovatieve ondernemers (bijvoorbeeld ondernemers die al veel zelf hebben geïnvesteerd) is dit echter geen oplossing. Zij willen graag zelfstandig weerbaar en wendbaar zijn en daarmee bijdragen aan economische groei².

¹ Energy Storage NL pleit voor flexibele beprijzing van elektriciteit om te kunnen investeren in flexibiliteit, waaronder opslag en slimme netten: https://www.ensoc.nl/nieuws/nederland-moet-stroom-ook-flexibel-beprijzen?utm_source=nieuwsbrief_Maart%20%2716%20editie%201&utm_medium=email&utm_campaign=edm_Ensoc&utm_id=25214

² De Groeiagenda voor Nederland pleit tevens voor deze stimuleringsmaatregelen specifiek voor het midden- en kleinbedrijf (2015).

Bijlagen bij de rapportage

I Voorbeelden aanvullende casuïstiek bij bekende belemmeringen³

Beperkte ruimte voor flexibiliteit in energietarieven wordt door verschillende ondernemers in de sectoren Bouw en Energie als belemmering voor innovatie voor duurzame energie genoemd.

Wetgeving biedt onvoldoende ruimte om ontwikkeling van flexibiliteit in energietarieven mogelijk te maken. Gehanteerde tariefstructuren gaan nog uit van een vaste prijs of dag- en nachttarieven. Hierdoor ontbreekt de prikkel voor consumenten om het energiegebruik aan te passen op dal- en piekuren.

[Belemmering 38 in de lijst]

Onderstaande belemmering op het gebied van bouw- en materiaalgebruik wordt door de ene ondernemer herkend en onderschreven als belemmering, waar een andere ondernemer deze tegensprekt en ervaart dat er wel degelijk mogelijkheden voor dergelijke innovaties zijn.

Innovaties in de bouw worden belemmerd doordat nieuwe gelijkwaardige bouwproducten niet mogen worden gebruikt in bouwwerken. Wanneer een bouwproduct geen certificering heeft mag deze niet gebruikt worden, ook niet wanneer uit deze onderbouwning blijkt dat deze gelijkwaardig is.

[Belemmering 47 in de lijst]

Een voorbeeld van aanvullende casuïstiek uit de sector creatieve industrie bij een belemmering aangaande werknemersparticipatie is:

Meerdere ondernemers in de Creatieve Industrie sector ervaren fiscale regelgeving in Nederland als belemmerd als het gaat om werknemersparticipatie. Fiscale regels bieden onvoldoende ruimte voor werknemers die deelnemen in een bedrijf. Hierdoor kunnen start-ups moeilijk doorgroeien en hun innovatieve producten verder uitrollen.

Toelichting hierbij is dat het door de belastingwetgeving niet aantrekkelijk is om medewerkers te betrekken binnen de organisatie door aandelen uit te geven. Deze worden direct als loonbelastingplichtig aangemerkt en dat betekent dat de ondernemer cash de belasting moet overdragen, terwijl die daarvoor niet de liquide middelen heeft. Enkel via een optieregeling is dit in Nederland belastingtechnisch gezien mogelijk en bij verzilvering van de opties moet loonbelasting worden afgedragen. Het ontbreekt in deze beloningsstrategie tussen een onderscheid in kleine start-ups die een relatief hoog risico dragen en beursgenoteerde bedrijven, waarbij de bestaande regelgeving gericht is op de laatste groep.

[Belemmering 66 in de lijst]

³ Deze voorbeelden verwijzen naar de lijst van 99 belemmeringen horende bij de voorgaande rapportage 'Inventarisatie belemmeringen innovatieve investeringen. Een overzicht van bij de overheid bekende belemmeringen die ondernemers uit de Topsectoren en groene groeidomeinen beperken bij innovatieve investeringen'.

Verschillende ondernemers in de installatiebranche ervaren belemmeringen naar aanleiding van de wisselende wijze waarop de SDE+ wordt opengesteld. Onderstaande belemmering wordt herkend en aangevuld met nieuwe informatie.

Het is niet duidelijk bij de aanvrager of een SDE+aanvraag zal worden gehonoreerd. Wanneer de budgetgrens van de SDE+ regeling wordt bereikt, wordt geloot. Voor de aanvrager is het niet duidelijk of hij de subsidie ontvangt. Tevens worden hierdoor een aantal innovaties niet gesubsidieerd.

Een recente aanvulling van een ondernemer bij deze belemmering is bijvoorbeeld dat eind februari dit jaar werd gecommuniceerd dat de aanvragen niet vanaf 2 maart, maar pas drie weken later konden worden ingediend. Dit heeft gevolgen voor de personele inzet van een ondernemer en de reeds gecommuniceerde informatie (naar klanten en op de website). Ondernemers op het gebied van zonne-energie, windenergie en biomassa vragen in dezelfde categorie subsidie aan. Dit kan betekenen dat het grootste deel door bedrijven in de ene branche wordt gebruikt, maar ook dat er zodanig veel subsidie beschikbaar is voor zonnepanelen dat de installatiebranche de vraag niet aan kan (zoals in 2014). De beschikbare subsidie fluctueerde de afgelopen jaren tussen tientallen en honderden beschikbare subsidies, wat de markt sterk beïnvloedt.

[Belemmering 79 in de lijst]

Een ondernemer werkzaam in de elektrisch vervoerbranche ervaart de onduidelijkheid over de mogelijkheden voor het al dan niet kunnen plaatsen van laadpunt-voorbereidingen bij nieuwe gebouwen als een belemmering voor de uitrol van elektrisch vervoer.

Laadpunt-voorbereiding bij nieuw te bouwen gebouwen vraagt om een extra regel in het bouwbesluit plus kosten voor het plaatsen. Om bij de bouw van een huis voorbereidingen te treffen voor een laadpunt moeten regels toegevoegd worden aan het bouwbesluit.

[Belemmering 85 in de lijst]

Voor een aantal (veelal meer algemeen geformuleerde) belemmeringen geldt dat zij door meerdere ondernemers deels herkend worden. Dit geldt bijvoorbeeld voor belemmeringen aangaande subsidieregelingen.

Start-ups ervaren problemen met de Wet bevordering speur- en ontwikkelingswerk (WBSO). Ondernemers geven aan dat zij niet in aanmerking komen voor de WBSO en dat de WBSO ingewikkeld is.

[Belemmering 67 in de lijst]

II Aanvullende casuïstiek

Bijlage II is los bijgevoegd en toont bij welke 70 belemmeringen van de lijst van 99 aanvullende casuïstiek voorhanden is. Het programma Ruimte in Regels voor Groene Groei beschikt over de volledige casuïstiek.

III Nieuwe belemmeringen

Zie voor de 65 nieuwe belemmeringen bijlage III als los bijgevoegd pdf-bestand.